

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: A może konkurs? Nienowoczesny sposób promocji czytelnictwa w nowym wydaniu

Author: Agnieszka Maroń

Citation style: Maroń Agnieszka. (2014). A może konkurs? Nienowoczesny sposób promocji czytelnictwa w nowym wydaniu. "Nowa Biblioteka" Nr 2 (2014), s. 97-107

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

Agnieszka Maroń

Zakład Kultury Czytelniczej i Informacyjnej
Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej
Uniwersytet Śląski
e-mail: agnieszka.maron@gmail.com

**A MOŻE KONKURS? NIENOWY SPOSÓB PROMOCJI CZYTELNICTWA
W NOWYM WYDANIU**

ABSTRAKT:

Konkursy czytelnicze są jedną z podstawowych form pracy z czytelnikiem w bibliotekach dziecięcych. Wykorzystywane są jako narzędzie służące jednocześnie aktywizacji czytelników oraz promocji czytelnictwa i literatury. W latach 50. i 60. konkursy organizowano na skalę masową, ale nie zawsze cieszyły się one zainteresowaniem czytelników i bibliotekarzy. Obecnie konkursy są formą nadal chętnie wykorzystywaną w pracy z dziećmi i – jak pokazuje opisana w artykule inicjatywa „Wielka Liga Czytelników” – dzięki współpracy różnych środowisk, mają szansę wywrzeć realny wpływ na promocję czytelnictwa wśród najmłodszych.

SŁOWA KLUCZOWE:

Konkursy czytelnicze. Promocja czytelnictwa. Wielka Liga Czytelników.

Konkursy czytelnicze służące zarówno promocji literatury beletrystycznej, jak i popularnonaukowej, zajmują od wielu lat stałe miejsce w pedagogice bibliotecznej. W poradniku metodycznym *W bibliotece dla dzieci* pod redakcją Izabelli Nieczowej wydanym w 1965 r. wyliczone trzynaście różnych form pracy z arsenału bibliotekarza dziecięcego: przysposobienie biblioteczne, opowiadanie, głośne czytanie, pogadanki i odczyty, dyskusje, imprezy biblioteczne (godzinki literackie, spotkania

autorskie, przedstawienia, turnieje itp.), konkursy, gry i zabawy literackie, wystawki, plakaty, albumy biblioteczne, katalożki i kalendarze historycznych aktualności [12]. Każdej z form poświęcono odrębny rozdział szczegółowo ją omawiający i dający wiele wskazówek praktycznych odnośnie do realizacji. Izabella Nieczowa i Sława Łabanowska w rozdziale siódmym poświęconym konkursom bibliotecznym (literackim) stwierdziły, że: „Jest to forma pracy nader godna polecenia: lubiana przez dzieci, dająca im korzyści, przyciągająca do biblioteki, propagująca w atrakcyjny sposób książki, umożliwiającą bibliotekarzowi skontrolowanie wiadomości wyniesionych przez czytelników z lektury i skłonienie ich do zainteresowania się pewnymi zagadnieniami lub pogłębienie zainteresowań” [12, s. 212]. Autorki za najbardziej adekwatną uznały typologię konkursów bibliotecznymi zaprezentowaną przez Barbarę Groniowską i Marię Gutry w 1962 r. Podział ten wymienia pięć typów konkurencji czytelniczych i są wśród nich:

- konkursy czytelnicze promujące wybrane przez bibliotekarza książki poprzez zachęcenie dziecka do przeczytania ich i do wyrażenia swych przeżyć czytelniczych w samodzielnie stworzonej ilustracji, recenzji lub innej formie literackiej;
- sprawdziany wiadomości dotyczące przeczytanej książki, jej fabuły oraz autora;
- konkursy zachęcające do wyboru i zaprezentowania najpiękniejszego wiersza lub fragmentu prozy na zadany przez bibliotekarza temat;
- konkursy „bibliograficzne” polegające na angażowaniu czytelników w tworzenie katalogu tematycznego (zagadnieniowego) przez wskazanie największej liczby dokumentów na określony temat;
- konkursy „popularnonaukowe”, w których rozwiązywaniu niezbędne jest posłużenie się książkami popularnonaukowymi, informatorami, atlasami, słownikami i encyklopediami [3, s. 39-40].

I. Nieczowa i S. Łabanowska zwróciły uwagę, że konkurs biblioteczny (niezależnie od typu wybranego przez organizatora) jest formą bardzo atrakcyjną dla niedorosłego czytelnika. Do zaangażowania się dziecko motywuje chęć uczestnictwa we współzawodnictwie, nadzieja na zdobycie nagrody, a czasem potrzeba wyróżnienia się na tle grupy rówieśniczej i zdobycia uznania dorosłych [8, s. 213]. Autorki podają gotowe scenariusze konkursów, w tym pytań, zachęcając bibliotekarzy do praktykowania tej formy pracy z dzieckiem i książką.

Joanna Papuzińska, przedstawiając w 1978 r. formy pracy z książką w bibliotekach dziecięcych i młodzieżowych, wydzieliła wśród nich trzy kategorie: audytoryjne, aktywizujące i informacyjno-usługowe. Pierwsza kategoria odnosi się do działań wymagających znacznej aktywności ze strony bibliotekarza, tj. głośne czytanie i opowiadanie, historii. Druga ma

na celu zachęcenie do uczestnictwa samych użytkowników poprzez zaangażowanie w lekcje biblioteczne, teatrzyki, dyskusje i konkursy. Z kolei czynności informacyjno-usługowe wiążą się z rzemiosłem bibliotekarskim w najbardziej tradycyjnej postaci [9]. W opracowaniu Papuzińskiej konkursy występują jednak nieco na uboczu form pracy wywodzących się z pedagogiki zabawy i są to głównie konkursy literackie (zachęcające dzieci do własnej twórczości) lub recytatorskie.

Do organizowania konkursów bibliotekarzy szkolnych motywowała Jadwiga Andrzejewska, zauważając jednak, że ze względu na szczupłość bibliotecznych środków finansowych i niemożność przyciągnięcia uczestników nagrodami, konieczne jest kształtowanie w dzieciach przekonania, że najistotniejsza jest satysfakcja ze zwycięstwa i pochwała wyrażona publicznie [1, s. 120]. Andrzejewska dokonała podziału konkursów ze względu na czas trwania (błyskawiczne, krótkoterminowe i długofalowe), stopień aktywności uczestników (sprawdzające czytanie, propagujące wybraną literaturę i wymagające samodzielnych jej poszukiwań) oraz przyjęte formy organizacyjne (m.in. konkursy plakatowe, quizy, turnieje, olimpiady itd.) [1, s. 120-123]. Badaczka podjęła także dyskusję z Jackiem Wojciechowskim, który w 1991 r. negatywnie wypowiedział się na temat przydatności konkursów w wychowywaniu dziecka na dojrzałego i świadomie odbierającego literaturę czytelnika i sugerował całkowite ich wyeliminowanie z praktyki bibliotekarskiej [13, s. 131]. Odpowiadając na zarzuty Wojciechowskiego, Andrzejewska uznała konkursy czytelnicze sprawdzające znajomość twórczości wybranych pisarzy za ciekawą i przydatną formę promocji książki, ale podkreśliła konieczność odpowiedniego konstruowania pytań. Zadania konkursowe powinny zachęcać dzieci do własnych interpretacji przeczytanego utworu, do wysnuwania wniosków i formułowania ocen, dzięki czemu uczestnictwo w konkursie przyczynia się do postępów w ich edukacji literackiej [1, s. 120].

Jednak w opracowaniu z 2000 r. *Praca z użytkownikiem w bibliotece* Wojciechowski, choć wymienił konkursy jako formę pracy zbiorowej z użytkownikiem, podtrzymał swoje sceptyczne do nich nastawienie. Stwierdził: „W konkursach niejako strukturalnie zawierają się najrozmaitsze słabości, toteż nieumiejętne ich organizowanie przynosi skutki jednoznacznie negatywne. Przede wszystkim „wiedza” uczestników, podlegająca konkursowej rywalizacji, ma przeważnie mnemotechniczny charakter, polega na zapamiętaniu a nie na rozumieniu faktów – trochę na podobieństwo krzyżówkowych haseł” [14, s. 164-165]. Mimo to, Wojciechowski znalazł w szerokim repertuarze konkursów formy warte zainteresowania i wcielenia w życie. Według badacza są to: konkursy z tych dziedzin, w których znajomość faktów jest niezbędna, konkursy umiejętności związanych z bibliotekarstwem i ofertą biblioteki oraz konkursy o charakterze literackim (np. napisanie recenzji) [14, s. 165].

Obecność konkursów w podręcznikach i poradnikach dla bibliotekarzy wynikała z faktu, że ta forma pracy z czytelnikiem była popularna już w połowie XX w. W 1951 r. w „Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Oświaty” z dnia 21 listopada opublikowany został *Komunikat w sprawie konkursu czytelniczego dla uczniów szkół podstawowych pod tytułem „Książka – twój przyjaciel”*. W uzasadnieniu napisano: „Pogłębienie pracy wychowawczej w szkole wymaga rozwinięcia wszystkich form pracy pozalekcyjnej z młodzieżą. Jednym z najpoważniejszych zadań z tej dziedziny jest wzmoczenie czytelnictwa i upowszechnienie wśród dzieci dobrej książki.” [5]. W komunikacie szczegółowo opisano sposób przeprowadzenia konkursu, zawarto listę lektur konkursowych i propozycje zadań dla uczestników indywidualnych i grupowych. Rok później w „Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Oświaty” ogłoszono drugą edycję konkursu, uzasadniając ją ogromnym sukcesem, jaki odniosła pierwsza: „W konkursie czytelniczym pt. *Książka – twój przyjaciel* organizowanym w ubiegłym roku szkolnym, wzięło udział 300 tysięcy uczniów szkół podstawowych. [...] Konkurs cieszył się olbrzymim zainteresowaniem [...]” [7]. W czasach PRL konkursy czytelnicze były sposobem na zaktywizowanie szerokich grup społecznych. Dlatego organizowano je nie tylko w bibliotekach szkolnych dla uczniów, ale także w bibliotekach publicznych i zakładowych dla dorosłych. Od 1950 r. przeprowadzany był rocznie *Konkurs czytelników wiejskich*, a w 1955 r. Związek Młodzieży Polskiej (ZMP) wraz ze Związkami Zawodowymi zainicjował ogólnopolski konkurs czytelniczy skierowany do osób zatrudnionych w różnych zakładach pracy [11, s. 339-340]. Jednak, jak zauważyła Aleksandra Szabuniewiczowa, czytelnicy bibliotek wykazywali znacznie większe zainteresowanie konkursami na poziomie lokalnym (biblioteki, szkoły, miasta), niż tymi o zasięgu ogólnopolskim [11, s. 340]. Warto zauważyć, że konkursy, do których organizowania na wielką skalę biblioteki były zmuszane przez ministerialne rozporządzenia, były w wielu przypadkach znacznym obciążeniem dla pracowników bibliotek. Zachęcenie do udziału odpowiedniej liczby czytelników, przeprowadzenie konkursu, spełnienie wszystkich biurokratycznych wymogów związanych z jego przebiegiem, wiązało się z wieloma godzinami żmudnej pracy, co utrudniało wywiązywanie się z codziennych bibliotekarskich obowiązków. Być może także ze względu na tę „niechlubną” przeszłość konkursów czytelniczych w PRL, Wojciechowski pośród innych form działalności bibliotekarzy wskazuje je jako „bardzo kontrowersyjne” [13, s. 131].

Dzięki badaniom dotyczącym organizacji i wyposażenia bibliotek publicznych dla dzieci przeprowadzanych przez Instytut Książki i Czytelnictwa Biblioteki Narodowej od 1985 r. dysponujemy danymi m.in. na temat najpopularniejszych form i metod pracy z czytelnikiem dziecięcym.

Tab. 1. Najpopularniejsze formy pracy z czytelnikiem w bibliotekach publicznych dla dzieci w latach 1985 i 2000

	1985	2000
1.	opowiadanie baśni	lekcje biblioteczne / wycieczki
2.	lekcje biblioteczne	konkursy
3.	wycieczki	wystawy / spotkania
4.	konkursy	pogadanki
5.	pogadanki, prelekcje, odczyty	opowiadanie baśni

Źródło: oprac. własne na podstawie [2, s. 59-60], [6, s. 59].

Dane w tabeli (Por. Tabela 1) pokazują, że na przestrzeni piętnastu lat konkursy znacznie zyskały na popularności – awansowały z czwartej pozycji na drugą. Wzrost jest bardziej widoczny, kiedy porównamy liczbę konkursów zorganizowanych w 1985 r.: 839 z 1172. konkursami przeprowadzonymi w bibliotekach publicznych dla dzieci w 2000 r. [6, s. 59-60]. Paradoksalnie, w cytowanym opracowaniu z tegoż samego roku, Wojciechowski stwierdził, że konkursy czytelnicze są formą pracy „współcześnie ulegającą marginalizacji” [14, s. 160]. Przekonanie o marginalizacji konkursów może wynikać z tego, że zmienił się ich organizator. W czasach PRL konkursy dla dzieci były niemal nieodłącznym elementem działalności promocyjnej bibliotek szkolnych, w których czytelnikami byli wszyscy uczniowie danej szkoły. Po 1989 r. biblioteki w wielu szkołach funkcjonują tylko formalnie, jako „magazyny lektur”, a jednocześnie profil swojej działalności skierowanej do najmłodszych zmieniły biblioteki publiczne. Ponadto rok 2000 był przełomowy dla polskiej literatury dziecięcej, gdyż po publikacji dwóch tomów cyklu o Harrym Potterze, pierwszy raz od chwili uwolnienia po 1989 r. rynku książki, zaistniało na wielką skalę zjawisko bestselleru rynkowego. Powieści o młodym czarodzieju stały się ulubioną lekturą wielu młodych czytelników, a fakt ten wykorzystywały biblioteki, organizując rozliczne konkursy wiedzy o przygodach Harrego Pottera, co najwyraźniej uwidoczniło się w wynikach badań opublikowanych w 2003 r. przez Grażynę Lewandowicz-Nosal.

Mimo tego, że opinie badaczy odnośnie do efektywności konkursów w kształtowaniu postaw czytelniczych oraz rzeczywistej popularności tej formy pracy są podzielone, konkursy są chętnie organizowane przez bibliotekarzy. Rekonesans badawczy przeprowadzony na witrynach internetowych bibliotek publicznych i szkolnych oraz poświęconych im stronach na portalach społecznościowych, który miał na celu rozpoznanie działalności tych instytucji w okresie pierwszych pięciu miesięcy 2014 r.,

zaowocował zebraniem wiadomości o konkursach czytelniczych nawiązujących do różnych pozycji literackich. Celem badania było ustalenie, czy biblioteki organizują konkursy, a jeśli tak, jaką mają one formułę. Korzystając z wyszukiwarki Google i zaawansowanych operatorów wyszukiwania¹, zawiązując wyniki do wspomnianych pięciu miesięcy, uzyskano jako wynik 170 stron, z czego 80% stanowiły strony WWW bibliotek z całej Polski. Dane zebrane ze stron internetowych bibliotek dały obraz tego, jakie typy konkursów są współcześnie wykorzystywane w pracy w dzieciach. Bibliotekarze stopniowo odchodzą od konkursów na „najlepszego czytelnika” bazujących na liczbie wypożyczonych przez dziecko książek, gdyż jest to formuła utrudniająca wyeliminowanie nadużyć (dzieci mogą powierzchownie czytać wypożyczone książki lub nie czytać ich wcale, gdyż w ostatecznym rozrachunku brany jest pod uwagę sam fakt wypożyczenia książki). Pojawiają się konkursy zachęcające do zilustrowania przeczytanej pozycji (np. Biblioteka Szkoły Podstawowej w Chłapowie) lub stworzenia recenzji (np. Biblioteka VIII Liceum Ogólnokształcącego w Rzeszowie). Niezwykle popularną formą pozostają konkursy sprawdzające wiadomości wyniesione z lektury jednej książki (np. *Mały Książę Antoine’a de Saint-Exupéry’ego* – Gminna Biblioteka w Swarzędzu), twórczości konkretnego pisarza (np. *Magiczna Hiszpania w twórczości C.R. Zafona* – Biblioteka Gimnazjum w Lubawce) lub cyklu opisującego losy konkretnego bohatera (np. *Nie bądź Mugolem* – Miejska Biblioteka w Łomży). W wielu przypadkach impulsem do zaproszenia dzieci do rywalizacji na gruncie literackim było ogłoszenie roku 2014 „Rokiem Czytelnika”. W codziennej pracy biblioteki konkursy organizowane są z okazji obchodów dni „bibliotekarsko-książkowych” (Dzień Bibliotekarza, Tydzień Bibliotek Szkolnych, Międzynarodowy Dzień Książek dla Dzieci, rocznice związane z konkretnym pisarzem, publikacją książki) lub dni wyjątkowych w życiu ucznia (Walentynki).

Coraz częściej stosowaną formą aktywizacji czytelnictwa w bibliotekach szkolnych jest „nieustający konkurs czytelniczy”, łączący w sobie formułę krótko- z długofalową. Konkurs wpisany jest w całoroczną pracę biblioteki. Bibliotekarze na każdy miesiąc wybierają jedną lub dwie książki, do której przygotowują zestawy pytań sprawdzających wiedzę wyniesioną z lektury. Arkusze konkursowe są zazwyczaj dostępne w bibliotece szkolnej lub na stronie internetowej biblioteki. W większości przypadków zwycięzcą konkursu zostaje uczeń, który zbierze największą liczbę punktów za wszystkie rozwiązane zadania. Niektóre biblioteki wprowadzają w regulaminie dodatkowy zapis mówiący, że w gronie nagrodzonych może znaleźć się tylko osoba, które weźmie udział we wszystkich miesięcznych etapach.

¹ W wyszukiwaniu zastosowano hasło „biblioteka szkolna or publiczna konkurs”.

Interesującym przykładem „nieustającego konkursu czytelnictwa” jest Wielka Liga Czytelników (WLC) organizowana od 2006 r. w Szkole Podstawowej nr 1 w Katowicach przy ulicy Jagiellońskiej. Inicjatorem i głównym organizatorem konkursu jest Janusz Piper, będący „mózgiem” katowickiej biblioteki szkolnej. W pierwszych latach był to konkurs o zasięgu szkolnym, w którym w szranki stawali uczniowie klas 4-6. Z czasem zainteresowanie tego typu imprezą się zwiększało, więc poszerzano jego zasięg. Do edycji 2010/2011 zaproszono uczniów ze szkół z całych Katowic, którzy zmierzali się w finałowej rozgrywce w Pałacu Młodzieży. Rok później finał zaplanowano z czynnym udziałem nie tylko samych finalistów WLC, ale całych rodzin, które uczestniczyły w Wielkiej Zabawie Rodzinnej. Dzięki zaangażowaniu J. Pipera, w edycji 2012/2013 sukcesem zakończyło się rozpowszechnienie konkursu w innych regionach Polski – katowicka Wielka Liga Czytelników zadomowiła się w Sanoku. Organizatorzy dostrzegli także, że uczestnictwem w książkowych zmaganiach zainteresowani są również uczniowie młodszych klas, więc włączono ich do rywalizacji, wydzielając kategorię klas 1-3. Zakończenie WLC w roku szkolnym 2013/2014 zaplanowano w ramach Wielkiej Zabawy Rodzinnej, którą zorganizowano na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. W tej edycji uczestniczyły 23 szkoły już nie tylko z terenu Katowic, ale z całego województwa śląskiego.

Regulamin konkursu Wielka Liga Czytelników wylicza siedem głównych celów, które postawili przed sobą organizatorzy. Jako pierwsze wymieniane są: promocja czytelnictwa, kształtowanie nawyku lektury, następnie m.in.: promowanie wartości rodzinnych i twórczości dziecięcej, ale także „nadanie prestiżu konkursom czytelnictwa” [10]. Prestiż tego konkursu budowany był od samego początku, już na etapie nadawania mu jego nazwy. Dzieci nie rywalizują w „nieustającym konkursie czytelnictwa”, jak ma to miejsce w innych bibliotekach, ale uczestniczą w rozgrywkach Wielkiej Ligi Czytelników. Słowo „liga” budzi skojarzenia ze sportem i sugeruje, że wydarzenia w ramach WLC mają charakter regularny i cykliczny, zmierzając do wyłonienia mistrza na końcu sezonu, jak ma to miejsce w piłkarskiej Lidze Mistrzów. Nawiązanie w nazwie konkursu czytelnictwa do sportu, który stanowi hobby wielu dzieci, daje im do zrozumienia, że czytanie jest równie pasjonujące i może dać wiele satysfakcji. Tym, którzy nie mają skojarzeń ze sportem, słowo „liga” być może przywoła wspomnienia poprzedniczki Organizacji Narodów Zjednoczonych – Ligi Narodów. Inni przypomną sobie film „Liga Niezwykłych Dżentelmenów” opowiadający o grupie utworzonej z bohaterów filmowych i literackich o niespotykanych umiejętnościach, którzy ratują świat. Liga Czytelników jest także „wielka” i przymiotnik ten utwierdza dzieci w przekonaniu, że wstępując do niej, przyłączają się do niezwykłego i ważnego wydarzenia, w które zaangażowane jest szerokie grono czytelników i ma charakter imprezy masowej.

Głównym organizatorem turnieju jest Stowarzyszenie „Wielka Liga”, którego organizatorem jest J. Piper oraz Szkoła Podstawowa nr 1 w Katowicach. Konkurs organizowany jest w trzech etapach. Pierwszy rozgrywa się na poziomie szkolnym. Od początku roku szkolnego dzieci czytają książki z listy lektur stworzonej przez organizatora i następnie wypełniają w domu (mogą zaprosić do współpracy innych członków rodziny) arkusze z zadaniami dotyczącymi przeczytanych książek. Pytania nie dotyczą tylko znajomości fabuły, ale wykorzystują wiedzę nabytą przez dzieci na różnych przedmiotach. Wymagają sprawdzenia faktów w słownikach języka polskiego, atlasach geograficznych, przeprowadzenia działań matematycznych i tłumaczenia zwrotów na język obcy. Do półfinału, który ma charakter międzyszkolny, przechodzi trójka uczniów z najlepszymi wynikami punktowymi z każdej uczestniczącej szkoły. W półfinale WLC w 2014 r. uczestniczyło 97 uczniów z 23 szkół ze śląskich miast. Uczniowie musieli zmierzyć się z testem dotyczącym jednej książki. Dzieci z klas 1-3 rozwiązywały test ze znajomości *Karolci* Marii Krüger, a ich starsi koledzy z klas 4-6 wykazywali się wiedzą o książce *Niewiarygodne przygody Marka Piegusa* Edmunda Niziurskiego. W finale, do którego zakwalifikowano dziesięć trzyosobowych drużyn, każda kategoria wiekowa odpowiadała na pytania sprawdzające uważną lekturę jednej z dwóch książek. Dla młodszych była to pozycja *Kotostrofy, czyli o kotach strofy* Agnieszki Frączek, a dla starszych – *Detektywów para – Jacek i Barbara. Tajemnicza szafa* Dariusza Rekosza. Organizatorzy postarali się, aby pisarze będący autorami „finałowych” książek odwiedzili Katowice i uczestniczyli w pracach konkursowego jury.

O wyjątkowości *Wielkiej Ligi Czytelników* stanowi także fakt stworzenia miejskiej imprezy kulturalnej *Wielka Zabawa Rodzinna* (WZR), w ramach której odbywa się finał konkursu czytelniczego. W 2013 r. do organizatorów dołączyła Miejska Biblioteka Publiczna w Katowicach oraz pozyskano patronat Prezydenta Miasta Katowice. Zaproszeni do współpracy partnerzy instytucjonalni (wśród 38 instytucji znalazły się m.in.: Miasto Katowice, Instytucja Kultury Katowice Miasto Ogrodów, Centrum Kultury im. Krystyny Bochenek, Biblioteka Śląska, Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Katowicach, Straż Miejska w Katowicach, Komenda Miejska Policji w Katowicach, Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Zespół Szkół Zawodowych im. Romualda Mielczarskiego w Katowicach, Biblioteka Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach), przygotowali zadania, które w trakcie zabawy rozwiązały rodzinne drużyny, zdobywając kolejne punkty umożliwiające im uczestnictwo w losowaniu nagród. W tej edycji WZR nowością był kolorowy korowód postaci książkowych, w który włączyły się dzieci przebrane za swoich ulubionych bohaterów literackich. Przemarszowi przez miasto towarzyszyły radosne

okrzyki „Chcemy książek”, „Babciu, kup mi książkę”, „Komputer – nie, książka – tak” i inne, które wzbudzały zainteresowanie przechodniów jednocześnie podkreślając, że jest to impreza promująca czytelnictwo.

Grażyna Lewandowicz-Nosal, zastanawiając się nad zmienną dynamiką wykorzystania konkursów czytelniczych w pracy bibliotekarzy, stwierdziła, że przyczyną okresowego spadku ich efektywności może być: nadmierna liczba konkursów, nieciekawa tematyka lub nieatrakcyjne nagrody [7, s. 98]. Z czego wynika sukces *Wielkiej Ligi Czytelników*? Zapewne z połączenia wielu czynników. Po pierwsze organizatorzy skupili się na prowadzeniu tego jednego konkursu, dbają o jego prawidłowy przebieg, atrakcyjność i dążą do rozwijania go², poszukując sposobów na zaangażowanie kolejnych środowisk i grup społecznych do pracy lub uczestnictwa w projekcie.

Dobór literatury będącej przedmiotem zmagania jest wynikiem wielu kompromisów. Podstawowym warunkiem, którego spełnienie umożliwi dzieciom uczestnictwo w rywalizacji czytelniczej, jest dostępność książek z listy lektur. Biblioteki szkolne i publiczne nie posiadają wystarczających środków finansowych, aby zakupić wymaganą dla przeprowadzenia konkursu liczbę egzemplarzy tytułów, które znajdują się na listach bestsellerów literatury dziecięcej. Stąd do pierwszego i drugiego etapu konkursu, w którym uczestniczy największa liczba dzieci, wybierane są książki, które cieszą się zainteresowaniem młodych czytelników, choć nie są już nowościami, dzięki czemu są łatwiej dostępne. Przykładem takich tytułów są: *Emil ze Smallandii* Astrid Lindgren, *Nasza mama czarodziejka* Joanny Papuzińskiej, *Książę Kaspian* Clive Staples Lewis'a czy *Ania z Zielonego Wzgórza* Lucy Maud Montgomery. Do rozgrywek trzeciego etapu wybrano książki pisarzy, którzy mogli osobiście uczestniczyć w imprezie i swoją obecnością zwiększyć jej atrakcyjność i podnieść rangę wydarzenia.

Regulamin WLC w punkcie dziewiętnastym odnosi się do nagród: „Dla każdego uczestnika etapu szkolnego, który zdobędzie w nim minimum 1200 punktów przewidziano nagrodę. Warunkiem jej otrzymania jest udział w III Wielkiej Zabawie Rodzinnej i zdobycie co najmniej dziesięć sprawności w zabawie *Rodzina na medal*” [10]. Brak jest informacji o nagrodach dla zwycięzców poszczególnych etapów, którzy miejsce na podium zdobywają dzięki wielkiemu zaangażowaniu i wytrwałej pracy. Uczniowie przystępują więc do całorocznych zmagania nie posiadając świadomości, że w finale mają szansę zdobyć cenne nagrody materialne, które „zrekompensują” im poświęcony czas. Organizatorzy zapraszają ich do udziału w Wielkiej Zabawie Rodzinnej, informując: „Rodzinna zabawa jest najważniejszą nagrodą w tym konkursie!”

² W edycji 2014/2015 zaplanowano włączenie do konkursu kolejnej grupy wiekowej: uczniów gimnazjum.

BIBLIOGRAFIA:

- [1] Andrzejewska J.: *Bibliotekarstwo szkolne. Teoria i praktyka*. T. 2. *Praca pedagogiczna biblioteki*. Warszawa 1996. ISBN 83-85778-60-8.
- [2] Białkowska B.: *Wybrane zagadnienia organizacji i wyposażenia bibliotek publicznych dla dzieci i młodzieży*. Warszawa 1992. ISBN 83-7009-077-X.
- [3] Groniowska B., Gutry M.: *Organizacja i metody pracy bibliotek*. Warszawa 1962.
- [4] *Komunikat w sprawie II konkursu czytelniczego dla uczniów szkół podstawowych pod hasłem „Książka naszym przyjacielem”*. „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Oświaty” 1951 nr 19, poz. 158. ISSN 0209-2433.
- [5] *Komunikat w sprawie konkursu czytelniczego dla uczniów szkół podstawowych*. „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Oświaty” 1952 nr 18, poz. 248. ISSN 0209-2433.
- [6] Lewandowicz G.: *Biblioteki publiczne dla dzieci w Polsce. Raport z badań*. Warszawa 2003. ISBN 83-7009-416-3.
- [7] Lewandowicz-Nosal G.: *Biblioteki publiczne dla dzieci w Polsce. Raport z badań*. Warszawa 2012. ISBN 978-83-7009-627-4.
- [8] Nieczowa I., Łabanowska S.: *Konkursy*. W: *W bibliotece dla dzieci. Poradnik metodyczny*. Red. I. Nieczowa. Warszawa 1965, s. 212-248.
- [9] Papuzińska J.: *Formy pracy z książką*. W: *Literatura dla dzieci i młodzieży w procesie wychowania*. Red. A. Przećławska. Warszawa 1978, s. 245-260.
- [10] *Regulamin Konkursu Wielka Liga Czytelników pod patronatem Honorowym Prezydenta Miasta Katowice oraz Regionalnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Katowicach* [online]. [Data dostępu: 25.05.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.dzielnica24.pl/wielka-liga-czytelnikow/regulamin.html>.
- [11] Szabuniewiczowa A.: *Konkursy czytelnicze*. W: *Metodyka pracy z czytelnikiem*. Red. F. Popławski. Warszawa 1958, s. 333-343.
- [12] *W bibliotece dla dzieci. Poradnik metodyczny*. Red. I. Nieczowa. Warszawa 1965.
- [13] Wojciechowski J.: *Podstawy pracy z czytelnikiem*. Warszawa 1991. ISBN 83-900042-2-4.
- [14] Wojciechowski J.: *Praca z użytkownikiem w bibliotece*. Warszawa 2000. ISBN 83-87629-49-9.

Agnieszka Maroń

Department of Reading and Information Culture

Institute of Library and Information Science

University of Silesia in Katowice

e-mail: agnieszka.maron@gmail.com

**WHAT ABOUT A CONTEST? AN OLD WAY OF READING PROMOTION
IN A NEW FORM.**

ABSTRACT:

Reading contests are one of the basic forms of work with the reader in children's libraries. They are used as a tool for both the activation of readers and the promotion of reading and literature. In the 1950s and 1960s competitions were organized on a massive scale, but the readers and librarians didn't always enjoy them. Currently contests are eagerly run in work with children and – as shows the “Great League of Readers” initiative described in the article – the contests have a chance to have a real impact on the promotion of reading among children thanks to the cooperation of different backgrounds.

KEYWORDS:

Reading contests. Reading promotion. Great League of Readers.